

за чотирма рівнями від D до A. IPMA активно сприяє розвитку національних асоціацій, зокрема і в Україні (Українська асоціація управління проектами - «УКРНЕТ»).

AXELOS - спільне підприємство уряду Великої Британії та компанії Capita, яке володіє методологією PRINCE2 (Projects IN Controlled Environments). Ця організація займається розвитком структурованих методів управління, які широко використовуються в державному секторі та великих ІТ-корпораціях Європи. Їхня діяльність спрямована на створення чітких посадових інструкцій, рольових моделей та управлінських етапів, що мінімізують ризики в проектах.

Отже, ключові напрямки розвитку управління проектами в Україні сформовані під впливом необхідності швидкого адаптування до потреб післявоєнного відновлення, цифрової трансформації та інтеграції в європейський бізнес-простір.

Список використаних джерел

1. Управління проектами у розвитку суспільства. Тема «Управління проектами післявоєнної розбудови України» 23 травня 2025 р. : тези доповідей XXII міжнародної конференції / за ред. Д.А. Бушуєва, А.М. Найдьон. Київ : КНУБА, 2025. 362 с.
2. DREAM. Система управління публічними інвестиціями. URL: <https://dream.gov.ua/ua> (дата звернення 10.05.2026)
3. Клецов Є. С. Управління проектами регіонального розвитку у контексті потреб повоєнної відбудови. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2022. Том 7. № 4. С. 187-192. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2022-4-27>
4. Лучко Г.Й., Лебідь Т.В., Когут І.В. Сучасний стан та проблеми розвитку проєктного менеджменту в Україні. *Економіка і суспільство*. 2017. Випуск №9. С. 501-506. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/issue/view/15> (дата звернення 09.05.2026)

УДК 004.8:331.5

AI ТА ПРОФЕСІЇ МАЙБУТНЬОГО: ВИКЛИКИ, МОЖЛИВОСТІ, ПЕРСПЕКТИВИ

Владислав Хотунов
vkhhotunov@gmail.com

Завідувач відділення бакалаврської підготовки, канд. пед. наук
Черкаський державний фаховий бізнес-коледж
м. Черкаси

Процеси, що розгортаються на світовому та вітчизняному ринках праці у 2023–2026 роках, свідчать про перехід від теоретичного очікування автоматизації до фази радикальної структурної перебудови економіки. Штучний інтелект (ШІ) перестав бути лише інструментом підвищення продуктивності й перетворився на системний чинник, що формує нову таксономію професій та етичні рамки управління. Для України, яка демонструє високу технологічну адаптивність навіть в умовах воєнного стану (концепція «Цифрового тигра»), інтеграція ШІ є критичною для подолання кадрового дефіциту та забезпечення обороноздатності.

Згідно з прогнозами Світового економічного форуму (WEF) 2025 року, до 2030 року близько 22% існуючих робочих місць зазнають дизрупції. Хоча автоматизація та економічний тиск можуть призвести до витіснення 92 млн позицій, одночасно очікується створення 170 млн нових ролей, що забезпечить чистий приріст ринку на 78 млн вакансій [5].

В українському контексті ІТ-сектор забезпечує 11,5% [2] загального експорту країни станом на 2024 рік. ШІ активно впроваджується для оптимізації процесів в умовах дефіциту

кадрів: 33% українських роботодавців уже очікують від кандидатів навичок роботи з ІІІ навіть на нетехнічних посадах.

Варто зазначити, що існують основні виклики впровадження АІ у професійну діяльність. Ключовим бар'єром є розрив у навичках (skills gap): 63% роботодавців вважають його основною перешкодою для трансформації [1]. Близько 40% компетенцій, необхідних сьогодні, втратять актуальність до 2030 року. Інші виклики включають:

- «Ілюзія впровадження»: ситуація, коли базовий доступ до ІІІ-інструментів помилково вважається реальною трансформацією бізнесу.

- Етичні та регуляторні ризики: необхідність дотримання Закону ЄС про ІІІ (EU AI Act), який класифікує системи рекрутингу та управління персоналом як «високоризикові», що вимагають суворого аудиту та прозорості.

- Психологічний стан працівників: тривога через можливу втрату роботи знижує продуктивність, тоді як впевненість у майбутньому підвищує її у 3,4 рази.

З огляду на зазначене, використання АІ має свої можливості та переваги, зокрема ІІІ демонструє значну ефективність у різних галузях через модель «АІ + human-in-the-loop»:

- Освіта: адаптивні навчальні платформи та автоматизоване оцінювання дозволяють персоналізувати траєкторії навчання.

- Маркетинг: використання GenAI для переформатування брендів та створення персоналізованого контенту (прогноз: 30% компаній S&P використовуватимуть маркування на кшталт «xxGPT» до 2028 р.).

- Фінанси: поведінкова біометрія для виявлення шахрайства (кейс ПриватБанку) та автоматизація кредитних рішень.

- Державне управління: розвиток GovTech (екосистема «Дія», платформа Digital State UA) для адаптивного надання послуг громадянам.

- Підприємництво: «Нова пошта» (Nova) [6] використовує ІІІ для щоденної перевірки стандартів у 27 000 відділеннях, що радикально скоротило витрати на логістику менеджерів.

До 2026 року сформувалася нова таксономія професій, які забезпечують надійність та етичність алгоритмів:

1. Context Engineer (Інженер контексту): проектує системи для «заземлення» ІІІ у перевірені дані в реальному часі.

2. Memory Engineer (Інженер пам'яті): оптимізує довгострокову пам'ять ІІІ-агентів та збереження користувацьких уподобань.

3. Trust Engineer (Інженер довіри): інтегрує етичні норми, пояснюваність та перевірку на упередженість у розробку.

4. Chief AI Officer (CAIO): стратегічне управління впровадженням ІІІ на рівні всієї організації.

Список нових спеціалізацій поза інженерним профілем:

- AI Data Curator (структурування даних для навчання).
- AI Bias Expert (соціологічний та статистичний аналіз дискримінації в алгоритмах).
- AI Persona Designer (проекування характеру та тону мовлення агентів).
- Prompt Engineer (оптимізація запитів для надійних виходів моделей).

Ринок праці зміщується від фокусу на дипломах до фокусу на навичках (skills-first approach). Важливого значення набувають soft skills: аналітичне мислення, креативність, стійкість та емоційний інтелект, оскільки ІІІ автоматизує рутинні когнітивні завдання. До 2027 року очікується, що 70% нових трудових контрактів міститимуть положення про використання цифрових аватарів працівників. В Україні пріоритетним напрямом стає DefenseTech та розробка систем ІІІ для автономних систем і кібербезпеки.

Трансформація ринку праці під впливом ІІІ у 2023–2026 роках вимагає відмови від стратегії простої заміни працівників на користь системного посилення людського капіталу технологіями. Головними факторами успіху є швидка адаптація нормативної бази до стандартів ЄС, інвестування у перекваліфікацію (Reskilling Revolution) та розвиток «інженерії довіри» для етичного використання алгоритмів.

Список використаних джерел

1. AI Auditing in the EU AI Act: Compliance, Accountability, and the Future of Ethical AI. *SutraAcademy*. 2025. URL: <https://www.sutraacademy.ai/blog/ai-auditing-in-the-eu-ai-act-compliance-accountability-and-the-future-of-ethical-ai>
2. AI dominates Gartner's 2025 predictions. *Network World*. 2024. URL: <https://www.networkworld.com/article/3578446/ai-dominates-gartners-2025-predictions.html>.
3. Digital Tiger 2024: the Market Power of Ukrainian IT research. *IT Ukraine Association*. 2024. URL: <https://itukraine.org.ua/files/DigitalTiger2024.pdf>
4. From Context Engineers to Chief AI Officers: Emerging AI Job Roles for 2026. *Open Data Science*. 2025. URL: <https://opendatascience.com/from-context-engineers-to-chief-ai-officers-emerging-ai-job-roles-for-2026/>.
5. Future of Jobs Report 2025. *World Economic Forum*. 2025. URL: <https://www.weforum.org/press/2025/01/future-of-jobs-report-2025-78-million-new-job-opportunities-by-2030-but-urgent-upskilling-needed-to-prepare-workforces/>.
6. «Нова пошта» довірила перевірку відділень штучному інтелекту. *Forbes.ua*. 2025. URL: <https://forbes.ua/news/zekonomili-na-poizdkakh-menedzheriv-nova-poshta-dovirila-perevirku-viddilen-shtuchnomu-intelektu-27112025-34462>

УДК: 334.722; 364.075

ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: СТРУКТУРНІ ЗМІНИ ТА ГЕОГРАФІЧНА ПЕРЕОРІЄНТАЦІЯ

Анжела Цибань
angelitka.z@gmail.com

Черкаський державний фаховий бізнес-коледж,
м. Черкаси

Зовнішня торгівля традиційно відіграє визначальну роль у функціонуванні національної економіки України, забезпечуючи валютні надходження, підтримуючи виробничі зв'язки та інтеграцію держави у глобальний економічний простір. В умовах повномасштабної російсько-української війни її значення істотно трансформувалося: вона стала не лише інструментом економічного розвитку, а й фактором виживання економіки. Воєнні дії спричинили глибокі зміни у функціонуванні зовнішньоекономічного сектору. Зокрема, це пов'язано з руйнуванням виробничих потужностей, блокуванням морських портів, зміною логістичних маршрутів, релокацією підприємств та переорієнтацією зовнішніх ринків. У таких умовах особливого значення набуває дослідження динаміки, структури та географічних змін зовнішньої торгівлі товарами та послугами України у 2021–2025 рр., що дозволяє оцінити адаптаційні можливості економіки до кризових викликів. З метою кількісної оцінки зазначених трансформацій доцільно проаналізувати динаміку основних показників зовнішньої торгівлі товарами України, що наведено на рис. 1.